

แนวทางการจัดกิจกรรมฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการตามหลัก
กัลยาณมิตรธรรม 7 ของโรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล*
REHABILITATION ACTIVITY GUIDELINES FOR CHILDREN WITH
DISABILITIES BASED ON KALĀṆAMITTA-DHAMMA 7
OF NAKHON SAWAN PUNYANUKUL SCHOOL

ภัทร์วิญญู ปุญญวนิชกุล

Phatwarin Punyawanitkul

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Education Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email: Phatwarin.peem@gmail.com

วันที่รับบทความ : 18 พฤษภาคม 2569; วันแก้ไขบทความ 28 พฤษภาคม 2569; วันที่ตอบรับบทความ : 30 พฤษภาคม 2569

Received 18 May 2026; Revised 28 May 2026; Accepted 30 May 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. สังเคราะห์สภาพกิจกรรมฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการของโรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล 2. เสนอแนวทางการจัดกิจกรรมฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของโรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 20 ท่าน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 ท่าน รองผู้อำนวยการ 4 ท่าน และครูผู้สอน 15 ท่าน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

Citation:

* ภัทร์วิญญู ปุญญวนิชกุล. (2569). แนวทางการจัดกิจกรรมฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของโรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 4(4), 141-152.

Phatwarin Punyawanitkul. (2026). Rehabilitation Activity Guidelines For Children With Disabilities Based On Kalāṇamitta-Dhamma 7 Of Nakhon Sawan Punyanukul School.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 4(4), 141-152.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการสังเคราะห์สภาพกิจกรรมฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการ ในช่วงปีการศึกษา 2565-2567 พบว่าการดำเนินงานมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องจากระดับ “ดีมาก” สู่ระดับ “ยอดเยี่ยม” โดยใช้รูปแบบการบริหารจัดการ NWP Model (วงจรคุณภาพ PDCA+A) มีกิจกรรมครอบคลุม 4 มิติหลัก คือ ด้านอารมณ์และสังคม ร่างกายและการเคลื่อนไหว สติปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ และด้านการสื่อสารและพฤติกรรม อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาอุปสรรคในด้านความหลากหลายของประเภทความพิการ ศักยภาพที่แตกต่างกันของนักเรียน ข้อจำกัดทางด้านการเคลื่อนไหว และรูปแบบการประเมินผลเชิงพัฒนาการที่ยังไม่หลากหลายเพียงพอ

2. แนวทางการจัดกิจกรรมตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ผู้วิจัยได้บูรณาการหลักธรรม เข้ากับขั้นตอนการฟื้นฟู 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การคัดกรองเด็ก ใช้หลักปิโย สร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรและอบอุ่นเพื่อให้เด็กไว้วางใจ 2) การวางแผนการบริการ ใช้หลักครุ โดยครูต้องแสดงความเชี่ยวชาญในการจัดทำแผน IEP ตามหลักวิชาการ 3) การให้บริการ ใช้หลักวัดตาและวจนักษโม สื่อสารอย่างเหมาะสมและอดทนต่อข้อจำกัดของเด็ก 4) การทบทวนและปรับเปลี่ยนการบริการ ใช้หลักภาวนีโย พัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ 5) การยุติการบำบัด ใช้หลักโน จัฏฐาเน นิโยชเย รักษาจรรยาบรรณวิชาชีพและเน้นความปลอดภัยของเด็ก และ 6) การส่งต่อ ใช้หลักคัมภีรญจะ กถัง กัตตา ถ่ายทอดข้อมูลที่ซับซ้อนให้เข้าใจง่ายแก่ ผู้ปกครองและผู้เชี่ยวชาญ

คำสำคัญ: ฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการ, แนวทางจัดกิจกรรม, กัลยาณมิตรธรรม 7

Abstract

This research aimed to 1. synthesize the conditions of rehabilitation activities for children with disabilities at Nakhonsawan Panyanukul School, 2. propose guidelines for organizing rehabilitation activities based on the Seven Principles of Kalyāṇamitta Dhamma. This study employed a qualitative research methodology. Data were collected from 20 key informants, including one school director, four deputy directors, and fifteen teachers. The research instrument was

a semi-structured interview, and the data were analyzed using descriptive content analysis.

The findings revealed that

1. The synthesis of rehabilitation activity conditions for children with disabilities. During the academic years 2022–2024, the implementation demonstrated continuous improvement from a “very good” to an “excellent” level. The school adopted the NWP Model (PDCA+A quality cycle) as its management framework. The rehabilitation activities covered four main dimensions: emotional and social development, physical and motor development, intellectual and creative development, and communication and behavioral development. However, certain challenges were identified, including the diversity of disability types, differences in students’ abilities, physical mobility limitations, and insufficient variety in developmental assessment methods.

2. Guidelines for organizing activities based on the Seven Principles of Kalyāṇamitta Dhamma. The researcher integrated these principles into six stages of the rehabilitation process as follows 1) Screening: Applying Piyo (lovability) to create a friendly and warm environment that fosters trust among children. 2) Service Planning: Applying Garu (respectability), where teachers demonstrate professional expertise in developing Individualized Education Plans (IEPs) based on academic principles. 3) Service Delivery: Applying Vattā (good communication) and Vacanakkhama (patience in listening and speaking appropriately), ensuring suitable communication and tolerance toward children's limitations. 4) Review and Adjustment: Applying Bhāvanīyo (worthiness of cultivation), promoting the development of innovations and technologies to inspire learners. 5) Termination: Applying No catthāne niyojaye (not leading others inappropriately), emphasizing professional ethics and child safety. 6) Referral: Applying Gambhīraṇca katham kattā (ability to explain profound matters clearly), ensuring that complex

information is communicated in an understandable way to parents and specialists.

Keywords: Rehabilitation for children with disabilities, Guidelines for organizing activities, Kalyāṇamitta Dhamma 7

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคนโดยยึดหลักว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ (มาตรา 6 และมาตรา 22) คนพิการแม้จะแตกต่างจากคนปกติ แต่ก็มีศักยภาพในการพัฒนาทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม หากได้รับการศึกษาและการฟื้นฟูสมรรถภาพที่เหมาะสมตั้งแต่เนิ่น ๆ ย่อมสามารถดำรงชีวิตอิสระและเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของสังคมได้

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พุทธศักราช 2551 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พุทธศักราช 2550 มาตรา 4 ได้กำหนดสิทธิของคนพิการในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตลอดชีวิตครอบคลุมบริการกายภาพบำบัด กิจกรรมบำบัด ดนตรีบำบัด และการแก้ไขการพูด ซึ่งต้องอาศัยการทำงานแบบสหวิทยาการจากผู้เชี่ยวชาญหลายสาขา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สพฐ. เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีเขตพื้นที่บริการ 6 จังหวัด ได้แก่ นครสวรรค์ อุทัยธานี ชัยนาท กำแพงเพชร ตาก และเพชรบูรณ์ จัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา บกพร่องทางการได้ยิน ออทิสติก และพิการซ้อน จากการสำรวจผลการดำเนินงานฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการ ปีการศึกษา 2567 พบว่ายังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมฟื้นฟูสมรรถภาพที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

พระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือและพัฒนาผู้อื่น คือ กัลยาณมิตรธรรม 7 ซึ่งเป็นคุณสมบัติของผู้ที่จะนำผู้อื่นไปสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย ปิโย (น่ารัก) ครุ (น่าเคารพ) ภาวนีโย (น่าเจริญใจ) วัตตา (รู้จักพูดตักเตือน) วจนักขโม (อดทนต่อถ้อยคำ) คัมภีรญจะ กถัง กัตตา (แถลงเรื่องล้าลึกได้) และโน จัญฐาเน นโยชเย (ไม่นำไปในทางเสื่อมเสีย) หากนำหลักธรรมเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ ครูและบุคลากรจะทำหน้าที่เสมือนกัลยาณมิตรที่คอยเกื้อกูลให้เด็กพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่ ผู้วิจัยจึงศึกษาแนวทางจัดกิจกรรมฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของโรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์สภาพกิจกรรมฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการของโรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล
2. เพื่อเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของโรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล

การทบทวนวรรณกรรม

การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการตาม พ.ร.บ.ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พุทธศักราช 2550 มาตรา 4 หมายถึง การเสริมสร้างสมรรถภาพหรือความสามารถของคนพิการให้มีสภาพที่ดีขึ้นหรือดำรงสมรรถภาพที่เคยมีหรือเหลืออยู่ไว้ โดยอาศัยกระบวนการทางการแพทย์ การศาสนา การศึกษา สังคม อาชีพ หรือกระบวนการอื่น ๆ เพื่อให้คนพิการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเต็มศักยภาพ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สพฐ. ได้กำหนดขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการในสถานศึกษา 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การคัดกรองเด็ก 2) การวางแผนการบริการ 3) การให้บริการ 4) การทบทวนและปรับเปลี่ยนการบริการ 5) การยุติการบำบัด และ 6) การส่งต่อ

หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 มาจากพระไตรปิฎกเป็นคุณสมบัติที่ครูและผู้ให้การฟื้นฟูพึงมีเพื่อนำเด็กพิการไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 1) ปิโย ความเมตตาอ่อนโยนเข้าถึงง่าย 2) ครุ ความประพฤติดีน่าเคารพเป็นแบบอย่าง 3) ภาวนีโย มีความรู้ความสามารถถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้องได้ 4) วัตตา รู้จักให้คำแนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี 5) วจนักขโม อดทนรับฟังคำถามและคำวิจารณ์ได้ 6) คัมภีรญจะ กถัง กัตตา สามารถอธิบายสิ่งยากให้เข้าใจ

ง่ายได้ และ 7) โน จัฏฐาเน นิโยชเย ไม่ชักนำไปสู่ทางที่เสื่อมเสีย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2562)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการจัดการศึกษาพิเศษช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาเด็กได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัย และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการฟื้นฟูสมรรถภาพที่มีประสิทธิผล (ภารดี อนันต์นาวิ, 2562; ปรียาภรณ์ วงศ์อนุตรโรจน์, 2560)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 ท่าน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 ท่าน รองผู้อำนวยการโรงเรียน 4 ท่าน และครูผู้สอน 15 ท่าน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือวิจัย แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และทดสอบความเที่ยง (Reliability) ก่อนนำไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการระหว่างเดือนมกราคม - เดือนธันวาคม พ.ศ. 2568 ณ โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญาคุณ จ.นครสวรรค์ โดยผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเป็นรายบุคคล และบันทึกข้อมูลด้วยการบันทึกเสียงและบันทึกภาคสนาม

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis) จัดหมวดหมู่ข้อมูลตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูล และนำเสนอผลในรูปแบบความเรียง

ผลการวิจัย

1. ผลการสังเคราะห์สภาพกิจกรรมฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการ

ในช่วงปีการศึกษา 2565-2567 การดำเนินงานมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องจากระดับดีมากสู่ระดับยอดเยี่ยม โดยใช้รูปแบบการบริหารจัดการ NWP Model (วงจรคุณภาพ PDCA+A)

ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมครอบคลุม 4 มิติหลัก คือ 1) ด้านอารมณ์และสังคม 2) ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว 3) ด้านสติปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ และ 4) ด้านการสื่อสารและพฤติกรรม

อย่างไรก็ตามยังพบปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ ความหลากหลายของประเภทความพิการ 2) ศักยภาพที่แตกต่างกันของนักเรียน 3) ข้อจำกัดทางการเคลื่อนไหว และ 4) รูปแบบการประเมินผลเชิงพัฒนาการที่ยังไม่หลากหลาย

2. แนวทางการจัดกิจกรรมฟื้นฟูสมรรถภาพตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7

ผู้วิจัยได้บูรณาการหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 เข้ากับขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพ 6 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แนวทางการจัดกิจกรรมฟื้นฟูสมรรถภาพตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7

ที่	ขั้นตอน	หลักกัลยาณมิตรธรรม 7	แนวทางการจัดกิจกรรม
1	การคัดกรองเด็ก	ปิโย	ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรและอบอุ่น แสดงความเมตตาเข้าถึงง่าย เพื่อให้เด็กรู้สึกปลอดภัยและไว้วางใจ
2	การวางแผนการบริการ	ครุ	ผู้บริหารควรแสดงความเชี่ยวชาญในการจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคลตามหลักวิชาการด้วยความรับผิดชอบและเป็นแบบอย่างที่ดี
3	การให้บริการ	วัตตา + วจนักขโม	ผู้บริหารควรสื่อสารชี้แนะอย่างเหมาะสม อดทนรับฟังข้อจำกัด พฤติกรรมเด็กอย่างเป็นกลาง และปรับวิธีการสื่อสารให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

ที่	ขั้นตอน	หลักกัลยาณมิตรธรรม 7	แนวทางการจัดกิจกรรม
4	การทบทวนและปรับเปลี่ยนการบริการ	ภาวนีโย	ผู้บริหารควรพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีการฟื้นฟู เพื่อความก้าวหน้าในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน
5	การยุติการบำบัด	โน จัณฐาเน นิโยชเย	ผู้บริหารควรรักษาจรรยาบรรณวิชาชีพ ตัดสินใจยุติหรือปรับเปลี่ยนบริการด้วยเหตุผลที่เหมาะสม เน้นความปลอดภัยและประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน
6	การส่งต่อ	คัมภีรญจะ กถัง กัตตา	ผู้บริหารควรถ่ายทอดข้อมูลที่ซับซ้อนเกี่ยวกับสภาพผู้เรียน เพื่อให้ผู้ปกครองและผู้เชี่ยวชาญเข้าใจได้ง่าย เพื่อการดูแลต่อเนื่องที่มีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

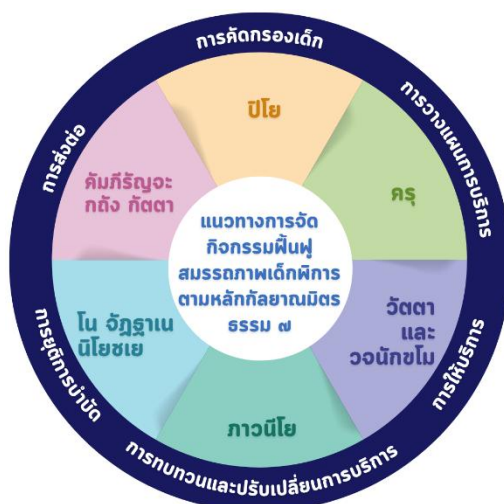
1. ผลการสังเคราะห์สภาพกิจกรรมฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการที่มีพัฒนาการต่อเนื่องจากติ่มากสู่ยอดเยี่ยม สอดคล้องกับแนวคิดของปริยาภรณ์ วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ที่ระบุว่า การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยกระบวนการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ NWP Model ที่ใช้วงจรคุณภาพ PDCA+A เป็นกรอบการดำเนินงานทำให้เกิดระบบการติดตามประเมินผลและปรับปรุงกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพครอบคลุมทั้ง 4 มิติในการพัฒนาเด็กพิการ

2. แนวทางการจัดกิจกรรมตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ที่ผู้วิจัยเสนอสอดคล้องกับงานวิจัยของภารดี อนันต์นาวิ (2557) ที่พบว่าการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาพิเศษช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กอย่างองค์รวม โดยเฉพาะหลักปิยที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียน และหลักงานักขโมที่ช่วย

ให้ครูรับฟังและตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพประสบความสำเร็จ

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการจัดกิจกรรมฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการตามหลักกลายามิตรธรรม 7 ของโรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล มีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

1. การคัดกรองเด็ก ผู้บริหารต้องสร้างบรรยากาศการประเมินเบื้องต้นที่เป็นมิตรและอบอุ่น เพื่อลดความประหม่าและความกังวลของนักเรียน ในขั้นตอนนี้ เป้าหมายไม่ใช่แค่การหาความบกพร่อง แต่คือการสร้างสัมพันธภาพเชิงบวกกับเด็ก ให้ครูใช้ท่าทางที่นุ่มนวล การใช้ของเล่นหรือสื่อที่นักเรียนสนใจเข้าหา เพื่อให้เด็กเรียนรู้สึกว่าสถานที่นี้เป็นที่ที่ปลอดภัย เมื่อนักเรียนไม่เกร็ง ผลการประเมินเบื้องต้นจะสะท้อนความสามารถที่แท้จริงของนักเรียนได้ดีที่สุด ตรงกับหลักกลายามิตรธรรม ด้านนโยบาย (มีความเมตตา ใส่ใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเด็กพิการ)

2. การวางแผนการบริการ ผู้บริหารควรให้ครูแสดงความเชี่ยวชาญในการแยกประเภทความพิการ วิเคราะห์ผลจากการคัดกรองอย่างเป็นระบบ เพื่อจัดทำแผนการจัด

การศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) มีหลักวิชาการรองรับ ไม่ใช่การคาดเดา ทำให้ผู้ปกครองเกิดความมั่นใจและยอมรับในตัวครู ตรงกับหลักกัลยาณมิตรธรรม ด้านครู (ประพฤติดีเป็นแบบอย่าง)

3. การให้บริการ ผู้บริหารต้องย่อยขั้นตอนกิจกรรมให้เป็นหน่วยเล็กๆ ที่เข้าใจง่าย สื่อสารด้วยท่าทางประกอบคำพูดที่เหมาะสมกับระดับสติปัญญา และอดทนต่อข้อจำกัดด้านความเร็วในการตอบสนอง นักเรียนบางคนอาจมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์หรือสื่อสารไม่ได้ตั้งใจ ครูต้องมีความอดทนสูง ไม่แสดงอาการหงุดหงิด และพร้อมรับฟังเสียงสะท้อนจากทั้งนักเรียนและผู้ปกครองด้วยใจที่เป็นกลาง ยืดหยุ่นเวลาปรับตัวตามสภาพร่างกายของนักเรียน เนื่องจากนักเรียนมีข้อจำกัดด้านการรับรู้ ตรงกับหลักกัลยาณมิตรธรรม ด้านวิตตา (แนะนำและชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง รวมถึงการปรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม) และวจนกขโม (รับฟังความคิดเห็นข้อกังวล โดยไม่โกรธ เพื่อร่วมกันหาทางแก้ปัญหา) ตามลำดับ

4. การทบทวนและปรับเปลี่ยนการบริการ ผู้บริหารให้ครูใช้การสังเกตพฤติกรรมหรือบันทึกวิดีโอเพื่อสะท้อนพัฒนาการ และนำมาปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ มีความตื่นตัวในการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ มาวิเคราะห์ร่วมกับทีมสหวิชาชีพ เพื่อหาจุดที่ควรปรับปรุง ทำให้กิจกรรมการเรียนรู้น่าสนใจและสร้างความภาคภูมิใจให้นักเรียนเมื่อทำสำเร็จ ตรงกับหลักกัลยาณมิตรธรรม ด้านภาวนีโย (จัดกิจกรรมที่สร้างแรงบันดาลใจ ส่งเสริมศักยภาพ ให้ผู้เรียนภาคภูมิใจในตนเอง)

5. การยุติการบำบัด ผู้บริหารต้องยุติการบำบัดเมื่อถึงจุดที่นักเรียนบรรลุเป้าหมายหรือสภาพร่างกายมาถึงจุดอิ่มตัว แนะนำให้ครูมีความซื่อสัตย์ทางวิชาชีพ รายงานตามความเป็นจริง ไม่ดึงตัวนักเรียนไว้เพียงเพื่อหวังผลประโยชน์ แต่ต้องเตรียมความพร้อมให้นักเรียนและผู้ปกครองเข้าใจว่าการยุติการบำบัดในที่นี้คือการก้าวไปสู่ขั้นถัดไปของการใช้ชีวิต รักษาจรรยาบรรณโดยไม่บิดเบือนข้อมูลเพื่อผลประโยชน์ หรือยื้อการบำบัดเพื่อผลประโยชน์ ตรงกับหลักกัลยาณมิตรธรรม ด้านโน จัญฐานะ นิโยชเย (สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และการฟื้นฟูที่ดีปลอดภัย)

6. การส่งต่อ ในกรณีที่นักเรียนมีความซับซ้อนเกินกว่าขอบเขตหน้าที่ของโรงเรียน เช่น ปัญหาด้านการแพทย์หรือจิตเวช ผู้บริหารต้องสามารถวิเคราะห์ และสรุปประเด็นสำคัญที่ซับซ้อนให้เป็นข้อมูลที่เข้าใจง่าย เพื่อชี้แจงให้ผู้ปกครองเห็นความจำเป็นในการส่งต่อไปยังแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางได้อย่างชัดเจนและเป็นระบบ ตรงกับหลักกัลยาณมิตรธรรม ด้านคัมภีริญจะ กถัง กัตตา (ถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ให้เข้าใจง่ายและสามารถนำไปใช้จริง)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ว่า โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูลมีการจัดกิจกรรมฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการที่มีพัฒนาการต่อเนื่องและมีคุณภาพ โดยนำหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 มาบูรณาการกับขั้นตอนการฟื้นฟูทั้ง 6 ขั้นตอน ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดี สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย และแรงบันดาลใจในการพัฒนา ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการฟื้นฟูสมรรถภาพที่มีประสิทธิภาพ ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย
 - 1.1 การวางแผนการจัดกิจกรรม ควรมีการทำงานร่วมกันเป็นทีมสหวิชาชีพ โดยนำหลักกัลยาณมิตรธรรมมาเป็นฐานในการประชุมวางแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล
 - 1.2 สร้างความพร้อมด้านจิตใจของบุคลากร ครูและผู้รับผิดชอบควรเตรียมความพร้อมด้านจิตใจด้วยการฝึกสติและสร้างทัศนคติเชิงบวกก่อนการปฏิบัติหน้าที่
 - 1.3 เตรียมสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและอบอุ่น การจัดพื้นที่สำหรับกิจกรรมฟื้นฟูสมรรถภาพควรคำนึงถึงความปลอดภัย และความรู้สึกผ่อนคลาย
 - 1.4 การออกแบบกิจกรรมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูและบุคลากรควรนำผลการวิจัยด้านการออกแบบกิจกรรมไปประยุกต์ใช้จริง โดยจัดกิจกรรมนันทนาการ ศิลปะสร้างสรรค์ ดนตรีบำบัด และบันเทิงเพื่อนำให้มีความยืดหยุ่นตามประเภทความพิการของนักเรียนแต่ละบุคคล
 - 1.5 การพัฒนาระบบประเมินผลพัฒนาการ ควรส่งเสริมให้ครูนำนวัตกรรมการประเมิน
 - 1.6 การเสริมสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน โรงเรียนควรจัดให้มีช่องทางการสื่อสารที่เป็นระบบระหว่างครูกับผู้ปกครอง โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและเหมาะสม เพื่อให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกระบวนการฟื้นฟู
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ศึกษาความร่วมมือของโรงเรียนเครือข่ายการศึกษาพิเศษในการฟื้นฟูสมรรถภาพ ควรขยายการศึกษาไปยังโรงเรียนการศึกษาพิเศษอื่น ๆ ที่มีบริบทแตกต่างกัน
 - 2.2 กลยุทธ์การพัฒนาฟื้นฟูสมรรถภาพ ควรมีการวิจัยที่มุ่งวัดผลพัฒนาการของนักเรียนพิการในด้านต่าง ๆ
 - 2.3 การพัฒนาสื่อหรือนวัตกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพ ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อผลิตสื่อหรือแอปพลิเคชันที่ช่วยในการฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการ
 - 2.4 ศึกษาความพึงพอใจและทัศนคติของผู้ปกครอง ควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับผลกระทบของกิจกรรมฟื้นฟูสมรรถภาพตามหลักกัลยาณมิตรธรรมที่มีต่อสภาพจิตใจและความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- นครสวรรค์ปัญญานุกูล, โรงเรียน. (2567). รายงานผลการดำเนินงานฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการ ปีการศึกษา 2567. กรุงเทพฯ: โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล.
- ปรียาภรณ์ วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพมหานคร.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณิศรทางการศึกษา พ.ศ. 2552. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 126 ตอนที่ 80 ง พิเศษ หน้า 45 (8 มิถุนายน 2552).
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2548). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: บริษัท เอสอาร์พรินติ้งแมส โปรดักส์ จำกัด.
- พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 28 ก หน้า 3 (27 มกราคม 2551).
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2557). หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 5). มนตรี.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2561). การจัดกิจกรรมฟื้นฟูศักยภาพคนพิการหรือผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ. ใน เอกสารศึกษาด้วยตนเอง วิชาความรู้พื้นฐานด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการหรือผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.